

Библиотека „Аїора”

книга 162

Наслов оријинала:

Peşami Safa

Yalnızız

This book has been published with the support
of the Ministry of Culture and Tourism of Republic of Turkey
in the framework of TEDA project.

Ова књига је објављена уз помоћ
Министарства културе и туризма Републике Турске
у оквиру пројекта ТЕДА.

Copyright © 2017, ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.

Copyright © 2024, за српски језик, за Србију и Црну Гору, АГОРА

Copyright © 2024, за превод на српски језик, Авдија Салковић

Ова публикација се у целини или у деловима не сме умножавати,
прештамповати или преносити у било којој форми или било којим средством без
дозволе аутора или издавача, нити може бити на било који други начин
или било којим другим средствима дистрибуирана или умножавана
без одобрења издавача. Сва права за објављивање ове књиге
задржавају аутор и издавач по одредбама Закона о ауторским правима.

ПЕЈАМИ САФА

САМИ СМО

Роман

*Са шурскої ірвео
Авдија Салковић*

ΑΓΩΡΑ

ПРВИ ДЕО

Није имала храбрости. Њен брат није могао озбиљно разговарати ни о чему док је размештао шунку по кришци француског хлеба с маслацем, чинећи то пажљиво као да поставља стакло на сат. Једна му се обрва подигла. Чак и неком ко га не познаје било је очито да је осмех на његовом лицу само слика прождрљивости која му је блистала у крупним плавим очима. Ипак, мора рећи, у супротном ће полудети. Синоћ није спавала.

Повишеним гласом рече:

– Бесиме, синоћ нисам спавала!

Пре него што је загризао кришку, њен брат је погледа крајичком ока, као да ју је хтео подсетити на то да је изабрала погрешан тренутак за тешка питања. Притом је намрштио обрве како би дао до знања да није спреман било којом мишљу помутити чистоћу тренутка овог божанског укуса. Након што још једном-двапут прогута залогај, пре новог је упита:

– Зашто, сестро, сан побегне попут зеца ако душу притисне и најмања брига? Знаш, твоји су снови управо такви.

– Није тачно, Бесиме. Желим озбиљно разговарати с тобом. Моја брига није мала. Погледај, Селмин опет није дошла за трпезу. Тако већ три јутра. Ујутро јој је мука и врти јој се у глави. Јуче ујутро, за време доручка, лице јој је било потпуно жуто. Зар ниси приметио?

Бесим одговори брзином људи који, док причају, не воле размишљати:

– Још је нисам погледао очима бабице. У то се и не разумем. Но, разумем твоју сумњу. То су нормалне ствари. Није нешто о чему треба озбиљно разговарати.

– Бесиме, молим те!

Бесим пружи малу виљушку према тањиру с маслинама и поново намрштивши једну обрву рече:

– Тако ми Бога, Мефхарет-абла, ако ми кажеш где си купила ове округле маслине, започећеш једну много озбиљнију тему. У људском телу не постоји ниједан непотребан орган. Зашто не прихватиш природним то што их Селмин жели употребити онако како хоће? То је природно колико и само дисање. Зар не знаш колико ће се за педесет година смејати обичају да једна лепа девојка од преко двадесет година користи своје тело тек након ратификације неког петостепеног општинског службеника? То што је била стрпљива до сада представља будалаштину.

Мефхарет је поцрвенела. Бесимове идеје биле су јој познате. Све безбројне расправе које су лети водили на балкону лежећи на лежаљкама, а зими пред камином у суседном салону, заваљени у фотеље, остајале су на нивоу обичног брбљања. Никад се није разговарало о части неког од укућана. Поготово не о Селмин, поготово не о Селмин...

– Бесиме, молим те! Селмин је моја ћерка, ћерка твоје старије сестре! У главу ми удара крв, замисли, да Бог сачува, ако има нечег таквог, то је велика срамота. Ова је цура већ четири месеца раздвојена од свога вереника. То сви знају и не мисле сви као ти.

– Сви... Сви...

Мажући џем од јагода преко путера на парчету француског хлеба, Бесим је много више размишљао о сласти него о одговору.

– Сви... – понови и загризе кришку.

Наставио је нешто касније:

– У Истанбулу, а нарочито у овом извештаченом селу, не праве сви од тога проблем. У неком селу у средњој Анадолији сви би се окомили на јадну девојку. Тражили би да је њен отац убије. У неком мађарском селу врата куће у којој живи таква девојка обојили би катраном и проклињали би је. Оваква јадница била би изложена патњама описаним у *Свишћањима* Вилме Банки. Овде, међутим, разговор о овом проблему своде на чаврљање које је нешто између тулумбе и горке кафе у фор-

ми нагађања хоће ли „исход” бити плавокос или црнокос и на кога ће личити.

Мефхаретино округло и меснато лице надимало се и црвенело, усне су јој биле натекле, а платинаста коса као да је била седа. Бесим обрати пажњу на то и ућута. Пре недељу дана притисак његове старије сестре износио је 21!

Жена полуотворених уста дубоко удахну:

– Могу ли те најпре упитати на кога ће личити?

Бесим одједном повуче руку с чајданлука и скочи:

– Ха! Још је то фалило! Честитам. Добро си открила: личиће на мене!

– Неће личити на тебе, немој ме погрешно схватити.

– На мене, на мене... Веруј, тако нешто није немогуће. Било је много тренутака кад сам Селмин сматрао веома лепом и кад сам заборављао да ти је ћерка. Тако бих претрнуо... Да ми је и сестра, опет би могла посумњати у мене. Шта произилази из тога, драга моја сестро? Све катастрофе човека проистичу из његовог супротстављања природи.

– Бесиме!

– Хајде, хајде, посумњај и у мене.

Након што крајичком ока осмотри околину, Мефхарет викну:

– Не сумњам у тебе!

С неверицом у гласу додаде:

– Ни у кога не сумњам. Ја имам још једну бригу. Не свиђа ми се стање мога старијег брата. Синоћ није дошао. Причали смо о томе. Већ дуже време се с њим нешто дешава. Стално се затвара у своју собу.

Сркнувши први гутљај чаја, Бесим затвори очи како би могао уживати у сваком тренутку сласти која је путовала од језика до непца. Након што врхом језика облиза усне, одмахну главом:

– Ово је једна хромозомска загонетка! Јасно је да смо нас троје од исте мајке и истог оца. Они што су рођени до средине 1923. године то могу потврдити. Погледај разлику између нас троје. Као да је мој старији брат Корнелијев унук, а ја Молијеров. А ти... Ти у потрази за праоцем можеш отићи чак до

Софокла. Ти си створење много трагичније од Самима. У најмању руку, он има неке тренутке млитавости и хировитости, тако да барут трагедије који има у себи влажи сузама. Кад смо код твоје бригае, и онда сам ти рекао да је наш брат заљубљен... Али то није довољно да на позорници подигнеш руку и да попут протегнутог мачета произведеш тираду усталасаних покрета. Знам, занима те у кога је заљубљен.

– Синоћ сам умало полудела.

Бесим забаца главу:

– Изволи! Ево твојих најчешће понављаних речи: полудећу, умало сам полудела, ако не полудим, од лудила...

– Тако ми Бога, умало сам полудела. Бесиме, у атмосфери ове куће осећам неку тежину.

– Да, да, сањаш и чудне снове.

– Сањам. Прошле ноћи сањала сам завесу, црну завесу. То је брига.

– И ја се налазим у овој кући. И то међу заљубљеницима у кошмар што за сваку птицу мисле да је сова. Али не кварим своје расположење.

– Аман! Ти излуђујеш човека... С тобом се ништа...

Окренула се. Звук корака. Благи кашаљ.

Улазила је Селмин.

Мефхарет устаде и након што Бесиму даде знак очима, откорача према степеницама балкона окренутог према башти да се не би срела очи у очи са својом ћерком.

Селминино лице било је увело.

– Добро јутро, даица.

– *Bonjour*, Селмин, седни.

Девојка је гледала преда се. Бесим гурну према њој тањир са зеленим маслинама.

– За сада, осим овог не постоји други укус који човека веже за ову кућу. Убаци једну у уста и одговори ми: Нисам ли ја човек с којим на овом свету слободно можеш разговарати о свему? Кажи ми... Селмин... Хајде... Шта те је тако сломило?

Селмин виљушком набоде маслину, али је одмах испусти. Одговор се назирао у угловима њених зелених очију замагљених златним оквиром савијених, дугих трепавица:

– Као што претпостављате...

– Откуд знаш шта претпостављамо?

Селмин погледа према башти:

– Очигледно је из понашања моје мајке. Већ два дана ми је јасно да је схватила.

Бесим се насмеја:

– У реду, нема проблема. Хоћеш ли ми рећи име сретника?

– Не могу ти рећи, даица. Опрости ми.

Бесим застаде и махну главом:

– Онда ћеш ме питати за адресу неког сусретљивог лекара који ће проблем решити за четрнаест минута и који ће се устручавати да те алузивним питањем „како сте, Селмин-ханумо” подсећа на прошлост кад те након годину дана сретне на неком скупу.

– Не, даица, нећу те питати.

Додала је ниским тоном:

– Породићу се.

Док је сипао чај у њену чашу, Бесим одмахну главом:

– Одлично! Значи, удаћеш се за сретника и то ће бити његова последња срећа.

– Не, нећу се удати.

– Аха... Још ћеш и ти допринети бројности незаконите деце непознатог порекла. Нема проблема. Законита или незаконита, по мени је то исто. Међутим, то не можемо рећи твојој мајци.

Селмин слеже раменима.

– И по мени је то исто, мајка се испречила пред мојом највећом срећом. Након овога нећу је више мешати ни у један свој посао, ни у једно своје уживање.

– Пази, долази!

– Нека изволи.

Мефхарет је пришла. Гневним покретом руке испружене попут шапе грубо повуче столицу. Лице јој је било црвено попут крви и надуто, а образи обешени. Дубоки уздах одавао је неспокој видљив и у погледу њених испупчених очију уоквирених ретким трепавицама, прожет зеленилом интензивнијим од боје Селмининих очију.

Селмин је гледала преда се.

Неодлучни Мефхаретини погледи застали су на Бесимовом лицу. Њен брат опет је подигао једну обрву, благо је махнуо главом и насмешио се. Погледавши своју старију сестру крајичком ока, ниским тоном рече:

– Признајемо.

Мефхарет се нагну према ћерки, која је седела на другој страни стола, и викну:

– Ко је?

Селмин се нимало не помери.

Даица одговори:

– Сестро моја, дозволи. Са мном разговарај. Стани мало.

Покушавши се, упркос свом крупном телу, брзо дићи на ноге, Мефхарет преврну столицу. Изгуби равнотежу и замало паде. Бесим устаде на ноге да је придржи.

Жена викну на ћерку:

– Ко је? Кажи!

Селмин се није померила. Њено лице и очни капци били су мирни. Само јој је на уснама титрао подмукли смешак који је њену мајку излуђивао више од онога што је било у њеном стомаку.

Мефхарет је дрхтала. Бесим ју је најпре хтио ухватити за руку, али плашећи се да ће планути, оде к Селмин, ухвати је под руку и одведе је до кухињских врата.

Док јој је ћерка излазила, мајка је викнула за њом:

– Одвратни створе!

Затим се окрену према брату и, стишћући зубе, обе песнице подиже у зрак:

– Ви ћете ме излудети!

Бесим стави руке у цепове и устукну два корака у страну.

– У реду! У реду! То си она свакидашња ти!

Мефхарет понови:

– Излудећете ме. У овој се кући нешто догађа, и ја ћу открити шта. Не можете то сакрити од мене.

– Добро, добро!

– Излудећете ме!

Осетивши да њено узбуђење јењава, Бесим приђе сестри и покуша је приволети на разговор:

– Разговарај са мном, абла. Размишљајмо скупа.

Машући рукама као да ће га одгурнути, Мефхарет викну:

– Ти се склони, нека дође неко озбиљан.

– Позовимо га. Док он не дође, ја сам ту. Седни овде, сестро.

Желећи да пробуди Мефхаретину знатижељу и тако јој скрене мисли на нешто друго и смири је, он додаде:

– Знам нешто... Сазнао сам, послушај ме.

И одмах извади табакеру:

– Узми ову цигарету, седни овде.

Женски бес у једном се трену предаде радозналости:

– Кажи, брзо!

– Седни. Тако... Слушај. Она ће се удати.

С напетости која ју је гушила Мефхарет забаци главу и упита:

– За оног мушкарца? Не желим! Довела ме је пред свршен чин, зар не? Не желим!

– Не, не за свог вереника.

– Па за кога?

– Сестро, уверавам те с једном посебном, мени својственом чашћу да није у питању њен вереник.

– Чије је? С ким? Полудећу.

– Кад би се ово питање могло решити у лудници, полудео бих заједно с тобом. Пре свега, сестро, мораш бити смирена. Да си била мирна, дошла би себи. Притисак ти је скочио на тридесет.

– Ионако ћете ме убити!

– Стани, слушај. Не питај ме за име сретника. То не знам, али знам да није вереник.

Мефхарет је стиснула песнице и као да по соби тражи нешто непознато, гледала је око себе па упитала:

– Па, ко је онда? Како брзо! С ким се упознала након оног мушкарца?

Одједном је ухватила брата обема рукама:

– Да ти кажем нешто, Бесиме. Слободно кажи да сам полудела.

– Разумем. Немој рећи. Знам у кога сумњаш.

– Зато што и ти сумњаш у њега, зар не?

– Не, али то не могу назвати зебњом. Међутим, сестро моја, један је од њих синоћ био овде, а други није.

– Не знам. Синоћ је нешто друго. Шта каже? Не каже, зар не, чије је?

Бесим је застао као да је желео оставити својој сестри времена за размишљање, након чега јој одговори:

– Журиш, нисмо могли ни две минуте да разговарамо. Појавила си се пред нама попут неке олује. Не паничи, открићемо.

– Кажи шта год хоћеш, ја и даље сумњам.

– У праву си. Испитаћемо то и схватити о чему је реч.

– Уђимо сад у његову собу!

Погледа у зидни сат и устаде на ноге.

– До доласка воза има више од једног сата. Он нешто пише ноћу. Пронађимо то, прочитајмо. Шпијунирање је ружна ствар, али...

И Бесим устаде и рече:

– Прочитајмо. Ништа не може бити горе од твог садашњег стања. Његов писаћи сто је закључан, зар не?

– Ја ћу пронаћи кључ.

– Обијање сефа је код Бога много прихватљивије од твога беса. Зарад правде овозвештог поретка бирам тихи злочин наспрам ове галаме. Не видим ништа неморално у томе да копирам кључ од писаћег стола човека који је осмислио Симеранију.

– Имаш ли ти морала, Бесиме?

– Видиш како спокојно живим. Много сам безбеднији и од најморалнијег човека. Јеси ли икад у мени видела нешто лоше?

– Само зато што ниси имао прилике.

Из Бесимовог обешечачког погледа као да прхнуше две плаве птице и слетеше на Мефхаретина рамена.

– Немам прилику, ха... Да си имала још једну ћерку, па да ти покажем...

Ухватио је своју сестру под руку:

– Дођи. Не слушај ти Симеранију. У сваком злочинцу постоји један чисти свет. Бекство у тај свет представља мржњу самог себе. Упознао сам курве које много више од тебе воле купање. Тајну чежње за чистоћом сад можемо пронаћи у брави једног писаћег стола. И у мене си убацила сумњу. Је ли свет достојан оволике знатижеље и узбуђења?

***

„Последњи трајект. На предњој смо страни палубе. У близини нас нема никога. Главе су нам наслоњене једна на другу. Ветар нам мрси косе и преплиће моју с њеном, мирис њене коже меша се с мирисом мора. Очи су ми затворене. Обе су јој руке у мојим длановима. Стежем их. Нежно повлачи главу и крајичком ока уз смешак тражи моје очи. На њеном лицу уместо трагова заједничког сна утиснут је страх потакнут тешким мислима. Попут саме и заробљене краљице која тумара тамним ходницима дворца страха, њене очи упијају таму, постају крупније и лепше. Шапћем јој на уво своја најлепша осећања како бих се из даљине обратио њеном самотном срцу. Након тога своје усне стављам на њене образе. Лице јој гори, толико да се бојим да убрзо не постане пепео и да се не распадне. Затим осетим капљице и благи дрхтај. Гледам је у очи. Мрак. Питам је:

– Плачеш ли?

Затвара очи.”

***

„Раније се с мог прозора пружао поглед на маглом обавијен пут који се провлачио између грабових стабала у тужна пролећна јутра...”